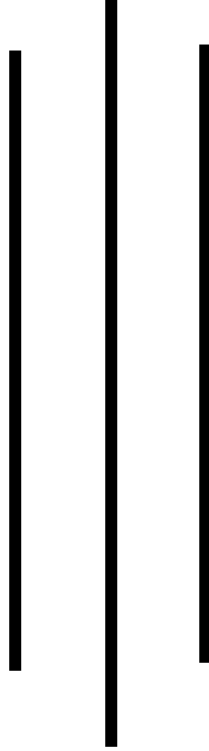

“समृद्ध पर्यटकीय दक्षिणकाली नगर, कृषि, उद्यमी, साँस्कृतिक सहर”
दक्षिणकाली नगरपालिकाको नवौँ नगर सभाद्वारा स्वीकृत
आर्थिक वर्ष ०७९/०८० को
नीति तथा कार्यक्रम

दक्षिणकाली नगरपालिका
फर्पिङ, काठमाडौँ
वागमती प्रदेश, नेपाल
२०७९ आषाढ ३० गते, बिहीबार

गरिमामय नवौ नगरसभाका अध्यक्ष एवम् नगर प्रमुखज्यू,

नगर सभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरू,

१. नेपालको संविधान जारी भएपछि दोस्रोपटक सबै स्थानीय तहहरूको निर्वाचन सम्पन्न भएको छ । निष्पक्ष, स्वतन्त्र, शान्तिपूर्ण, स्वच्छ र भयरहित वातावरणमा सम्पन्न यस निर्वाचनले लोकतन्त्रलाई जगै देखि मजबुत बनाएको छ । नेपालको संविधान जारी भएसँगै सङ्घीय शासन प्रणाली संस्थागत गर्न २०७९ साल वैशाख ३० गते सम्पन्न स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचनबाट पुनः निर्वाचित भई २०७९ साल जेठ ५ गतेबाट दोस्रो कार्यकालका लागि जिम्मेवारी सम्हाल्ने अवसर प्राप्त भएको छ । यस सुखद पृष्ठभूमिमा दक्षिणकाली नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय नगरसभामा पेश गर्न पाउँदा मलाई अत्यन्तै खुशी लागेको छ । यस अवसरमा म नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधिनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान र लोकतान्त्रिक शासन प्रणालीको स्थापनार्थ विभिन्न कालखण्डमा भएका राजनीतिक आन्दोलन, सङ्घर्ष र क्रान्तिमा राष्ट्र र जनताको हित, कल्याण, उन्नति र अग्रगमनका लागि आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहीदहरू प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै नेपालको राजनीतिक, आर्थिक र सामाजिक-सांस्कृतिक रूपान्तरणमा उहाँहरूले पुऱ्याउनु भएको योगदानको पुनःस्मरण गर्न चाहन्छु ।
२. कोभिड १९ सङ्क्रमणको प्रभाव हामी सबैको साझा प्रयासले सामान्य बन्दै गेटापनि जोखिमको सम्भावना कायमै रहेको छ । विगतमा कोभिड सङ्क्रमणको कारण जीवन गुमाउनु हुने नगरवासी, स्वदेश तथा विदेशमा रहनुहुने सम्पूर्ण नेपाली नागरिकप्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दै शोक सन्तप्त परिवारजनमा हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछु ।
३. विगत २ वर्ष देखि कोभिड महामारीको जोखिमपूर्ण अवस्थामा पनि अग्रपङ्क्तिमा रहेर नगरवासीको सेवामा अहोरात्र खटिनु हुने सम्पूर्ण स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सर सफाईकर्मी, जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, नागरिक समाज, निजी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाको अग्रणी भूमिकाको म उच्च प्रशंसा र सम्मान प्रकट गर्दछु । साथै कोरोना महामारी व्यवस्थापनमा हाम्रो अनुरोधलाई स्वीकार गरी सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण दाताहरू तथा सम्पूर्ण नगरवासी दाजुभाइ तथा दिदीबहिनी प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।
४. विगत २ वर्ष विश्वव्यापीरूपमा फैलिएको कोभिड महामारी विरुद्धको लडाईंमा व्यस्त रहनु पऱ्यो भने यस वर्ष पनि सजग रहनु पर्ने शङ्का बाँकी नै छ । तथापि हामीले निर्वाचनका क्रममा उल्लेखित प्रतिद्धताहरूलाई पूरा गर्ने सन्दर्भमा कार्यस्थल, संरचना, कानुन, जनशक्ति लगायतका विषयमा शून्य प्रायःको अवस्थाबाट अगाडि बढेर जनप्रतिनिधिहरू बीचको एकता र सुझबुझपूर्ण व्यवहार, नगरवासीको साथ सहयोग र ऐक्यबद्धता तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीको सहयोगका कारण यसबीचमा कानुन तर्जुमा, सङ्गठन संरचना निर्माण, जनशक्ति व्यवस्थापन, पूर्वाधार निर्माण, संस्थागत क्षमता विकास र सामाजिक-

आर्थिक रूपान्तरणका क्षेत्रमा उल्लेखनीय उपलब्धि हासिल भएको सुनाउन पाउँदा गौरव महसुस भएको छ।

५. चालु आ.व. ०७८/७९ को भौतिक प्रगति हेर्दा कच्ची, पक्की तथा नयाँ ट्रयाक गरी १३.७४ कि.मी. सडक निर्माण, ४ वटा खानेपानी आयोजना निर्माण, १५८ वटा सडक बत्ती जडान, १०५९ मिटर सिंचाई कुलो निर्माण, २ वटा पर्यटकीय स्थल तथा पार्क निर्माण, ३९८ वटा घर नक्सा पास भएको अवस्था छ । त्यसैगरी ६ वटा आर.सी.सी. र ८ वटा लोड बियरिड सामुदायिक भवन र ६ वटा विद्यालय भवन निर्माण, ३ वटा मठ मन्दिर निर्माण तथा जीर्णोद्धार गरिएको छ ।

स्वास्थ्य सेवा तर्फ १८७४ जनाको एन्टिजेन परीक्षण गरिएकोमा ५५३ जनाको पोजिटभ देखिएको र अन्य प्रयोगशाला समेतको तथ्याङ्कका आधारमा जम्मा १८७४ जनामा सङ्क्रमण पुष्टि भएको तर हाल अवस्था सामान्य रहेको, नेपाल सरकारले तोकेबमोजिमको उमेर समूहका ३११९ कोभिसिल्डको डोज, २९००९ डोज भेरोसेल, जोनसोन एण्ड जोनसनको ५३०३ डोज, एस्ट्राजेनेकाको ३३३१ डोज, १२ देखि १७ वर्षका बालबालिकालाई फाइजरको ६९८७६ डोज, फाइजर बुस्टर डोज ४७६७ र १५ महिना देखि १५ वर्ष सम्मका बालबालिकालाई टाइफाइड विरुद्धको खोप ७२१० जनालाई लगाउने काम सम्पन्न भएको, १५ शैय्याको सुविधासम्पन्न आधारभूत अस्पताल सञ्चालनको तयारी यस अवधिमा भएका केही प्रमुख उपलब्धि भएको व्यहोरा यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु । त्यस्तै ३ वटा कानून निर्माण, न्यायिक समितिबाट ३९ वटा विवादको निरूपण, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट २९ जनालाई न्यूनतम १०० दिने रोजगारीमा समावेश गरिएको छ ।

६. कोभिड सङ्क्रमणको कारण विश्व अर्थतन्त्रका साथै नेपालको अर्थतन्त्रमा गत वर्ष र चालु आर्थिक वर्षमा गम्भीर प्रभाव परेको छ । नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान, अन्य कार्यक्रमगत श्रोत तथा राजस्व वाँडफाँडमा कमी र नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत परिचालनमा समेत पर्याप्त नहुने देखिएको छ। यस्तो अवस्थामा एकातिर महामारी नियन्त्रणमा सजग रहनु पर्ने र अर्कोतर्फ नगरको समग्र विकास, सेवा प्रवाहका साथै नगरवासीहरुको अपेक्षा अनुरूप अनुभव हुने गरी क्रियाकलाप सञ्चालनार्थ स्रोतमाथि यस वर्ष पनि चाप पर्ने निश्चित छ । यसका अलावा प्राप्त श्रोत साधनको महत्तम उपयोग गरी उच्च प्रतिफल प्राप्त गर्नु हाम्रो जिम्मेवारीमा पर्न आउँछ ।

७. महामारीका कारण समग्र सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रमा परेको प्रतिकूलतालाई सम्बोधन गर्दै “समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली”को राष्ट्रिय आकांक्षा सहितको दीगो विकासका लक्ष्यहरु हासिल गर्न र कृषि, उद्योग, शिक्षा, पर्यटन र पूर्वाधार विकासको माध्यमबाट यस नगरपालिकालाई उत्कृष्ट, व्यवस्थित, सुन्दर एवं हराभरा नगर बनाई “समृद्ध पर्यटकीय दक्षिणकाली नगर, कृषि, उद्यमी, साँस्कृतिक शहर”को सपनालाई साकार पार्न देहायका रणनीतिक आधार र पक्षलाई ध्यानमा राखी आर्थिक वर्ष २०७९/८० को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ।

- क) कोभिड महामारीले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा पारेको नकारात्मक प्रभावका कारण नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान एवं सहायतामा कमी आउन सक्ने भएकोले आन्तरिक स्रोत अधिकतम परिचालन गर्ने,
- ख) कृषि उत्पादन, स्थानीयस्तरमा रोजगारी सिर्जना, विकास निर्माण र सामाजिक जनजीवनमा थप क्षति हुन नदिई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- ग) स्रोतको मितव्ययी प्रयोग र आर्थिक उपलब्धि तथा विकासका प्रतिफलको न्यायोचित वितरण गर्ने,
- घ) स्वास्थ्य, शिक्षा तथा अन्य सामाजिक क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी स्वस्थ, शिक्षित, न्यायपूर्ण र गतिशील सामाजिक जीवन स्थापना गर्ने,
- ङ) समग्र र सन्तुलित विकासको लागि सुरु गरिएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू तोकिएको समय, लागत र गुणस्तरमा सम्पन्न गर्ने,
- च) आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको प्राथमिकीकरण, वित्तीय अनुशासन कायम राख्दै अनुत्पादक क्षेत्रको खर्च नियन्त्रण गरी उत्पादनशील र रोजगारमूलक क्षेत्रमा लगानी बढाउने,
- छ) सेवा प्रवाहमा सुधार, सुशासन जवाफदेहिता र पारदर्शीता अभिवृद्धि गर्ने।
- ज) आगामी दुई आर्थिक वर्ष (२०७९/०८०-२०८०/०८१) लाई पूर्वाधार निर्माण वर्षका रूपमा मनाउने र नगरपालिकाको प्रशासकीय भवन, सुविधा सम्पन्न १५ शैल्याको आधारभूत नगर अस्पताल, वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको मर्मत तथा निर्माणलाई प्राथमिकता दिने ।
८. निर्वाचनको क्रममा जनतासामु हामीले प्रस्तुत गरेका प्रतिवद्धता अनुसारका लक्ष्य हासिल गर्न नेपालको संविधान, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट, आवधिक योजना, दीगो विकास लक्ष्यका साथै अन्य क्षेत्रगत नीति एवं मार्गदर्शनमा आधारित भई उपरोक्त नीति, योजना र कार्यक्रमसँग सामन्जस्यता कायम राख्दै नगरपालिकाको वस्तुस्थितिमा आधारित नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी नगरवासीको आधारभूत आवश्यकताको परिपूर्ति, रोजगारी सिर्जना, विकासमा स्थानीय स्रोत, साधन, सीप, पूँजी र प्रविधिको प्रयोग, समावेशिता, सुशासन, सामाजिक न्याय, समानता र सुरक्षाको प्रत्याभूति तथा मानव संसाधनको क्षमता विकासगरी नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवालार्ई व्यवसायिक, प्रतिस्पर्धी, जनमुखी, पारदर्शी र प्रविधिमैत्री बनाउदै सुशासनलाई संस्थागत गर्ने दिशामा नीति तथा कार्यक्रम केन्द्रित रहेको छ।
९. जनताको नजिकमा रहेर नागरिकलाई पुन्याउनु पर्ने सेवाहरू, कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, पूर्वाधार निर्माण लगायतका सार्वजनिक सेवा सुविधाको प्रभावकारी ढंगबाट प्रवाह गर्न सरकारी, निजी, गैरसरकारी तथा सामुदायिक क्षेत्रसँग साझेदारी र सहकार्य गर्दै सुशासन र विकासलाई संस्थागत गर्ने हिसाबले आर्थिक वर्ष २०७९/८० को नीति तथा कार्यक्रम निर्माण गरिएको छ । अब

म क्षेत्रगत रूपमा दक्षिणकाली नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु।

सामाजिक विकास तर्फ :

शिक्षा सम्बन्धी नीति :

१०. कोरोना भाइरसको प्रकोपको कारण अन्य क्षेत्रमा जस्तै नगर क्षेत्रको शैक्षिक क्यालेण्डरमा पनि केही प्रभाव परेको छ । गत वर्ष हजारौंको सङ्ख्यामा स्कुल जाने उमेरका बालबालिका घरमा नै बस्न बाध्य भए । बालबालिकाको जीवन रक्षा पहिलो प्राथमिकतामा परेकोले महामारीको जोखिम न्यूनीकरण भएसँगै आवश्यक स्वास्थ्य सतर्कता सहित नगर क्षेत्रका विद्यालयहरू सञ्चालनमा ल्याइएको छ । पुनः यस प्रकारको प्रकोप देखा परेमा प्रविधिको उपयोग गरी सबै वैकल्पिक विधिबाट अध्यापन गराई विद्यार्थीको शैक्षिक सत्र पुरा गराइनेछ ।
११. आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षालाई निःशुल्क गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
१२. दृष्टिविहीन नागरिकलाई ब्रेललिपि तथा बहिरा र स्वर वा बोलाइ सम्बन्धी अपांगता भएका नागरिकलाई सांकेतिक भाषाको माध्यमबाट निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गरिनेछ ।
१३. विद्यमान कोभिड १९ तथा सम्भावित अन्य विपदजन्य अवस्थामा पनि विद्यार्थीहरूको सिकाई सहजीकरणको लागि शिक्षाका वैकल्पिक उपायहरूको पहिचान गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१४. विगतमा तयार गरिएको स्थानीय पाठ्यक्रम रमाइलो दक्षिणकाली (१-५) लाई प्रविधिको उपयोग गरी नगर स्थित सबै सामुदायिक, संस्थागत तथा धार्मिक विद्यालयहरूमा लागू गरिनेछ ।
१५. दक्षिणकाली नगरपालिका साक्षर नगरपालिका घोषणा भै सकेको सन्दर्भमा आगामी दिनहरूमा औपचारिक शिक्षा भन्दा बाहिर रहेका युवा तथा प्रौढहरूका लागि सामुदायिक सिकाइ केन्द्र, पुस्तकालय, वाचनालय एवम् स्थानीय संघ सस्था मार्फत जीवनपर्यन्त तथा निरन्तर शिक्षामा जोड दिइनेछ र औपचारिक शिक्षामा अवसर नपाएका बालबालिका तथा इच्छुक व्यक्तिहरूका लागि अनौपचारिक शिक्षाअन्तर्गत खुला शिक्षा ६-८ लाई विस्तार गरी शिक्षामा सबैको समान पहुँच पुऱ्याइनेछ । खुल्ला विद्यालयका सहभागीहरूलाई प्राविधिक व्यवसायिक शिक्षासँग जोड्ने नीति लिईनेछ ।
१६. शैक्षिक सुधारको लागि नगर र विद्यालय स्तरीय दीर्घकालिन ५ वर्षे शैक्षिक योजना निर्माण गरी लागू गरिनेछ ।

१७. विद्यमान शिक्षासँग सम्बन्धित शिक्षा ऐनमा समसामयिक परिमार्जन गरी शिक्षा ऐन अनुसारको शिक्षा नियमावली तथा आवश्यकताअनुसार थप निर्देशिका एवम् कार्यविधिहरू तयार गरिनेछ ।
१८. शिक्षकको क्षमता विकासको लागि तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनार जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१९. जेहेन्दार, गरिब तथा विपन्न वर्गका बालबालिकाहरूलाई आवश्यकता अनुसार पाठ्यपुस्तक, पाठ्यसामग्री र पोसाक लगायतका सामग्रीहरू निःशुल्क उपलब्ध गराईनेछ ।
२०. दक्षिणकाली नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका कम्तिमा १ वटा सार्वजनिक पुस्तकालय वा वाचनालयमा ई-लाइब्रेरी स्थापनाका गरिनेछ ।
२१. हालसम्म शिक्षा क्षेत्रमा प्राप्त उपलब्धी तथा संचालित कार्यक्रमहरूको डकुमेन्ट्री तयार गरी प्रसारण गरिनेछ ।
२२. सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूका राम्रा अभ्यास तथा कार्यक्रमहरूलाई एक आपसमा लागू गर्न विद्यालयहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
२३. शिक्षण सिकाइलाई थप प्रभावकारी बनाउन कक्षा कोठामा डिजिटल प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
२४. शैक्षिक सुधारका लागि निरीक्षण, अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण मूल्याङ्कनलाई वस्तुनिष्ठ तथा परिणाममुखी बनाइने छ ।
२५. मा.वि./प्रा.वि. तहका शिक्षकहरूलाई विषयगत अभिमुखीकरण तालिमलाई निरन्तरता दिने नीति लिईनेछ ।
२६. नगरका सबै विद्यालयमा कार्यरत बालविकास सहजकर्तालाई मन्टेश्वरी तालिमको निरन्तरता दिईनेछ ।
२७. सामुदायिक सिकाई केन्द्रमा कार्यरत परिचालिकालाई नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको न्युनतम पारीश्रमिक दिने नीति लिईनेछ ।
२८. दरवन्दी अभाव भएका शैक्षिक संस्थाहरूमा स्वयंसेवक शिक्षक व्यवस्थापन गरी गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने नीति लिईनेछ ।
२९. नगरका सबै सामुदायिक विद्यालय र खुला विद्यालयलाई स्रोत साधनले पूर्ण बनाउने नीति अगाडी बढाईनेछ ।
३०. प्रत्येक वडामा युवा समन्वय समिति गठन गर्ने नीति लिइनेछ ।

३१. आर्थिक रूपले पछाडि परेका विद्यार्थीहरूलाई **पढ्दै कमाउँदै** कार्यक्रमको सुरुवात गर्नका लागि CTEVT संग समन्वय गरी प्राविधिक तालिम सञ्चालन गरिने छ ।
३२. प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयहरूमा स्काउट टोली गठन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३३. नगर शिक्षा विकासका लागि सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका बीचमा **शिक्षामा गुणस्तरीयता र पहुँचमा समानता स्थापित गरी** विभेदपूर्ण शिक्षा प्रणालीको अन्त्य गर्न सहकार्यको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्रारम्भिक कक्षा देखि नै अङ्ग्रेजी माध्यमबाट सुरु भएको पठन पाठनलाई माथिल्लो कक्षासम्म वृद्धि गर्दै जाने कार्यमा आगामी आर्थिक वर्षहरूमा समेत निरन्तरता दिइनेछ । नेपाल सरकारले बालबालिकाका लागि निःशुल्क खाजा कार्यक्रम उपलब्ध गराएकोमा नगरपालिकाबाट लागत साझेदारी गर्ने र दोहोरोपना हटाई यसलाई अझ बढि प्रभावकारी बनाउने नीति लिइनेछ ।
३४. **इसिडि/KG** कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ । कक्षा १-५ को स्थानीय पाठ्यपुस्तक निर्माण तथा छपाई कार्यलाई अगाडि बढाउने नीति लिइनेछ । स्थानीय पाठ्यक्रम कक्षा ६-८ निर्माण र छपाई कार्यलाई अगाडि बढाईने नीति लिइनेछ ।
३५. प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयहरूमा सफा शौचालय, पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशाला तथा खानेपानीको व्यवस्थापनका लागि पूर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
३६. प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा सञ्चालित एक विद्यालय एक नर्स कार्यक्रमलाई हरेक विद्यालयमा पुर्याउने नीति लिइनेछ । विद्यालयहरूमा महिला विद्यार्थीहरूको लागि स्यानिटरी प्याडका साथै Pad Disposal Machine को समेत व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३७. सिमित विद्यार्थी भएका विद्यालयहरूलाई छिमेकी विद्यालयसँग सहकार्य गरी विद्यालय र विद्यार्थी सङ्ख्याको अनुपातमा शिक्षक मिलानको व्यवस्था गरिनेछ ।
३८. विद्यालयको वातावरण सुधार गर्ने र भए गरेका विकास निर्माणलाई दिगो बनाउने दीर्घकालीन लक्ष्यका साथ **"हरित विद्यालय"** कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइनेछ ।
३९. बालबालिकाहरूको अन्तर्निहित प्रतिभाको विकासको लागि प्रतिभाको पहिचान गरी पुरस्कृत गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाईनेछ ।
४०. नगर क्षेत्रका विद्यालयहरूमा अध्ययनरत कक्षा ८ भन्दा माथिका छात्राहरूका लागि आत्मरक्षा तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
४१. नगर क्षेत्रमा रहेका खुला, सार्वजनिक पर्ती तथा नदी किनार आसपासका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रहरूमा खेलकूद, मैदान, बालउद्यान, फुटसल जस्ता पूर्वाधारको निर्माण एवं सञ्चालन

गर्ने नीति लिइनेछ । ती क्षेत्रहरूमा योग साधना, व्यायामका अतिरिक्त शारीरिक तथा मानसिक अवस्था स्वस्थ राख्ने बहुआयामिक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । उपयुक्त खुला तथा सार्वजनिक क्षेत्रको पहिचान गरी नगरस्तरीय रङ्गशाला निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ । विद्यालयमा खेलको माध्यमद्वारा अनुशासन कायम गरी बालबालिकाहरूको चौतर्फी विकासको लागि मेयर-कप प्रतियोगिता, उप-मेयरकप राष्ट्रपति रनिडसिल्ड प्रतियोगिता जस्ता खेलकुद प्रतियोगिताहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

धर्म संस्कृति सम्बन्धी नीति:

४२. दक्षिणकाली नगर क्षेत्र जैविक विविधताको प्रचुरताले सुरक्षित र मनोरम, आकर्षित पर्यटकीय गन्तव्य बन्ने सम्भावना रहेको छ । धार्मिक धरोहरहरूमा दक्षिणकाली माताको मन्दिर, शेषनारायण मन्दिर, बज्रयोगिनी, गोपालेश्वर महादेव, गोरखनाथ, पद्मसम्भव गुफा, पचली भैरव लगायत थुप्रै मठमन्दिर, गुम्बाहरूका साथै हरिशङ्कर जात्रा मनाइने यस नगर धार्मिक दृष्टिकोणले पनि त्यति नै प्रख्यात रहेको छ । उषा मैयाको दरवार, वाणासुरको दरवार, तेत्तीस कोटि देवीदेवताको वासस्थान, झम्केश्वरी मन्दिर, भीमसेन मन्दिर, चौकोटदेवी, दक्षिण गोदावारी, दक्षिण मनकामना, कटवाल दह, ग्गिनतारा लगायतका धार्मिक एवम् तीर्थस्थल, चम्पादेवी जस्ता नगरपालिकाको धरोहरको रूपमा रहेका छन् । यस्ता धार्मिक सम्पदाको जीर्णोद्धार एवम् मर्मत र भू-दृश्यमा पर्यटन सेवा प्रवर्द्धन गर्न सबै किसिमका मूर्त र अमूर्त धार्मिक, साँस्कृतिक एवं प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण गरिनेछ ।
४३. विभिन्न जात, जाति, समुदाय, धर्म संस्कृतिका जात्रा, गुठी, पर्व, मूल्य एवम् मान्यताको सम्बर्द्धन गर्न स्थानीय जात्रा पर्वहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ । स्थानीय मलामी गुठीहरूलाई व्यवस्थित बनाउनको लागि आवश्यक कदम चालिनेछ ।
४४. स्थानीय आदिवासी जनजातीहरूको आफ्नो भाषा, धर्म, संस्कृतिलाई संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न आवश्यक प्रशिक्षण एवम् कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । लोपोन्मुख समुदायलाई संरक्षण र व्यवस्थापन गरिनेछ ।
४५. यस नगरपालिकाको पहिचानको रूपमा रहेको दक्षिणकाली मन्दिर क्षेत्रको विकास तथा संरक्षणका लागि गुरु योजना तयार गरी सोही अनुरूप मात्र बजेट खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । साथै दक्षिणकाली क्षेत्र विकास समितिसँग सम्बन्धित नीतिहरूमा आवश्यक परिमार्जन गरिनेछ ।
४६. शिखरापुरी नगरीलाई सम्पदा वस्तीको रूपमा विकसित गर्ने साथै ऐतिहासिक सम्पदाहरूलाई पुरातात्विक रूपमा विकसित गर्न पुरातत्व विभागसँग समेत सहकार्य गरी कार्य गरिनेछ ।

स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी नीति:

४७. आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई निःशुल्क र आकस्मिक स्वास्थ्य सेवालाई सुनिश्चित गर्दै नागरिकहरूलाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच स्थापित गर्न स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । आ.व.२०७९/८० भित्र सबै नगरवासीहरूको स्वास्थ्य बीमा गरिनेछ । स्वास्थ्य संस्थाको सवलीकरणका लागि आवश्यक स्वास्थ्यकर्मीको क्षमता अभिवृद्धि, भौतिक पूर्वाधार, स्वास्थ्य उपकरण औषधीको व्यवस्था गरिनेछ । विभिन्न सरकारी तथा निजी अस्पतालको सहकार्यमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र चालनाखेलमा विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा सुचारु गरिनेछ साथै नगरका विभिन्न स्थानमा विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा सहितको स्वास्थ्य शिविरहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
४८. सरुवा रोगहरूको जोखिम नियन्त्रण र कोभिड १९ जस्ता महामारीको प्रतिकार्यको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई क्षमता वृद्धि गर्नुका साथै नगर स्वास्थ्य आपतकालीन कोषको व्यवस्था गरिनेछ । सबै नगरवासीहरूलाई कोभिड १९ विरुद्धको बुस्टर मात्रा खोप लगाउनका लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाइनेछ । कोभिड १९ विरुद्धको एकमात्रा पनि खोप नलिएका ५ वर्ष देखि ११ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरूलाई तत्कालै खोप सेवा दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
४९. नसर्ने रोगको प्रकोप दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको सन्दर्भमा रोगको पहिचान र स्वास्थ्य परीक्षण कार्यलाई सहज बनाउन प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र चालनाखेलको प्रयोगशालाको क्षमता वृद्धि गरिनेछ । नगर भित्रका स्वास्थ्य चौकीहरू मध्ये कम्तीमा दुई स्वास्थ्य चौकीमा प्रयोगशाला सेवा विस्तार गरिनेछ । दीर्घ रोगी र अशक्तहरूको निम्ति समुदायमा आधारित स्वास्थ्य सेवालाई नियमित गरिनेछ ।
५०. दक्षिणकाली नगरपालिकाद्वारा विगतदेखि सञ्चालन गरिँदै आएको जेष्ठ नागरिक घरदैलो स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम र मेयरसँग दीर्घ रोगी कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक कार्यहरू गरिनेछ । नगरभित्रका जेष्ठ नागरिक तथा दीर्घ रोगीहरूको हेल्थ प्रोफाइल तयार गरिनेछ ।
५१. सुरक्षित मातृत्व सेवालाई सुदृढीकरण गर्दै सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सुरक्षित सुत्केरी सेवा विस्तार गर्ने लक्ष्यअनुरूप यस आ.व.मा शेषनारायण स्वास्थ्य चौकी र छैँमले स्वास्थ्य चौकीमा बर्थिङ सेन्टर सेवा सुचारु गरिने छ । नवशिशु तथा बाल्यकालिन रोगको एकीकृत व्यवस्थापन (IMNCI) र पूर्ण खोप दीगोपना सुनिश्चितता कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिने छ । VIA screening Test लाई नगरभित्रका सबै महिलाहरूको पहुँच पुग्ने गरी विस्तार गरिनेछ ।

५२. आगामी आ.व.मा बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । स्थानीय कृषि उपजबाट उत्पादन गरिएका प्राकृतिक पौष्टिक आहार विरतरण मार्फत् बालबालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी महिला, किशोरी एवम् जेष्ठ नागरिकको पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५३. स्थानीय स्तरमा उपलब्ध हुने जडीबुटीहरूको व्यवस्थापन र उपयोग गर्दै आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ । नगरपालिकामा रहेको आयुर्वेद औषधालयको क्षमता बृद्धि गरी जडीबुटी प्रशोधन केन्द्र र प्रयोगशालाको रूपमा विकास गरिनेछ । नगरभित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा एकीकृत स्वास्थ्य प्रणाली (एलोपेथिक र आयुर्वेद) मार्फत् स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने रणनीति तयार गरिनेछ ।
५४. विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउनका लागि विद्यालय नर्सहरूको क्षमता विकास गरिनेछ । विद्यालय उमेरका बालबालिकाहरूको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण तथा सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत बालबालिकाहरूको लागि ENT र Oral Health कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५५. नगरपालिकामा आधारभूत अस्पताल निर्माण तथा सञ्चालनको कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । नगरपालिकामा स्वास्थ्य सेवाको पहुँचवाट टाढा रहेका बस्तीहरूमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता सुनिश्चितता गर्न शहरी स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ । साथै चाल्नाखेल प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको स्तरोन्नति गरी स्वास्थ्य सेवा विस्तार गरिनेछ ।
५६. नगरभित्र सञ्चालित सबै निजी तथा सामुदायिक क्लिनिक, अस्पताल तथा प्रयोगशालाहरूलाई तोकिएको मापदण्ड बमोजिम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक कानूनको निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । साथै स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी र नागरिकको पहुँच योग्य बनाउनका लागि सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी सङ्घ संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी स्वास्थ्य कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५७. सबै वडाका जनतालाई स्वास्थ्य सजगता अपनाउन वडाहरूमा नागरिक आरोग्य सेवा समिति तथा समूह बनाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
५८. एकीकृत एम्बुलेन्स सञ्चालन निर्देशिका तयार गरी नगरभित्र संचालित सबै एम्बुलेन्सहरूलाई एकत्रित गरी सञ्चालन गरिनेछ । सुत्केरी, दीर्घरोगी र जेष्ठ नागरिक, शारीरिक रूपले अशक्तता भएका व्यक्ति र आर्थिक रूपमा विपन्न परिवारलाई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ । यसै आर्थिक वर्ष देखि नगरको आफ्नै शववाहन समेत सञ्चालनमा ल्याई नगरवासीहरूलाई निःशुल्क सेवा प्रदान गरिनेछ ।

५९. स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि सङ्घ, प्रदेश सरकार तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको समन्वय र सहकार्यमा फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्य गरिनेछ ।
६०. राष्ट्रिय सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका, वडास्थित नगर स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समिति र स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीहरूको क्षमता तथा ज्ञान सीप अभिवृद्धि गरिनेछ । राष्ट्रिय सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू मार्फत सबै नगरवासीहरूको घरदैलो मै गई स्वास्थ्य शिक्षा तथा प्राथमिक स्वास्थ्य सेवालालाई प्रभावकारी बनाउने नीति लिइनेछ । राष्ट्रिय सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई नगरपालिकाले उपलब्ध गराउदै आएको उचित प्रोत्साहन भत्तालालाई निरन्तरता दिइनेछ । ६० वर्ष उमेर पुगेका राष्ट्रिय सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई दीर्घ सेवा सम्मान स्वरूप नगरपालिकाबाट थप प्रोत्साहन सहित बिदाई गर्ने र रिक्त स्थानमा सक्षम महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरू छनोट गरी आधारभूत तथा पुनर्ताजगी तालिमको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ । स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूको लागि ९ वटै वडामा अक्षय कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
६१. मृगौला रोगबाट पिडित व्यक्तिहरूलाई नियमित रूपमा गर्नुपर्ने हेमोडाइलिसिस सेवालालाई सहज बनाउनका लागि मनमोहन सामुदायिक अस्पतालसँगको सहकार्यमा हेमोडाइलिसिस सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
६२. महिलसँग सम्बन्धित रोगहरूको समयमै पहिचान, निदान र उपचार कार्यलाई थप प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न नगर उपप्रमुखसँग महिला तथा प्रजनन स्वास्थ्य सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६३. विभिन्न सरुवा रोगको प्रकोप नियन्त्रणका लागि खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
६४. आयुर्वेद सेवाको पहुँच नपुगेका वडाहरूमा गाउँघर क्लिनिक/सहरी क्लिनिक पूर्वकर्म, पञ्चकर्म कार्यक्रमद्वारा सेवाको पहुँचमा बृद्धि गरिनेछ । नगरका माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई मौलिक चिकित्साबाट स्वस्थ जीवन यापन गर्ने उपायहरूको ज्ञान दिन विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति:

६५. नगरक्षेत्रका सबै जलाधारयुक्त खानेपानी मुहान तथा कुवाहरूको अभिलेख खडा गरिनेछ । यस्ता खानेपानी स्रोतको उपयोग र वितरणको मापदण्ड निर्धारण गरी सामुदायिक नेतृत्वमा व्यवस्थापन गरिनेछ । "नगरको अभिभारा, एक घर: एक धारा" नीति लिई नगर क्षेत्रका सबै घरहरूमा धारा

वितरणलाई निरन्तरता दिइनेछ । नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूलाई नगरपालिकामा सूचीकरण गरिनेछ । खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको कार्यलाई पारदर्शी, जनमुखी र प्रभावकारी बनाउन आवधिक लेखापरीक्षण, साधरण सभा र सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने नीतिगत व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गराइनेछ ।

६६. नगर क्षेत्रभित्र सञ्चालित पिउने पानीका नयाँ तथा क्रमागत आयोजनाहरूलाई यथाशीघ्र सम्पन्न गर्न नेपाल सरकार तथा बागमती प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालयहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । खानेपानी वितरण प्रणालीलाई सहज बनाउन नेपाल सरकार र बागमती प्रदेश सरकारसँगको समपूरक लगानीमा खानेपानी ट्याङ्कीहरू निर्माण गरिनेछ ।
६७. भूमिगत जलको उपयोग गरी नगरक्षेत्रको पिउने पानीको समस्याको दिगो समाधान गर्ने रणनीति लिइनेछ । जलाधार क्षेत्रको खेर गईरहेको सतही मूलको पहिचान गरी पिउने पानीका लागि समुदायस्तरमा ट्याङ्की निर्माण गरी पानी सङ्कलन गरिनेछ । पानी वितरण कार्य समुदायिक स्वामित्व मार्फत गरिनेछ ।
६८. नगर क्षेत्रमा पूर्ण सरसफाई कार्यक्रम अभियानको रूपमा सञ्चालन गर्न लागत साझेदारी र समन्वयमा कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
६९. सार्वजनिक स्थलहरूमा फोहोरमैला विर्सजन गर्ने तथा प्रदूषणयुक्त कार्य गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाहरूको पहिचान गरी नियमनका साथै कानुनी कारवाही गरिनेछ ।

महिला, बालबालिका र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति:

७०. जेष्ठ नागरिक लक्षित कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाई नगरपालिका भरिका सम्पूर्ण जेष्ठ नागरिकहरूलाई "जेष्ठनागरिक सम्मान" स्वरूप न्यानो कपडा वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७१. दक्षिणकाली नगरपालिका भित्रका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सहज जीवनयापनका लागि स्वस्थ उपचार र सहायक सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकासँग सहकार्य गरिनेछ ।
७२. दक्षिणकाली नगरपालिका भित्र रहेका बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरूलाई सबै प्रकारको हिंसा, दुर्व्यवहार र शोषणबाट मुक्त गराउँदै उनीहरूको हक अधिकार प्रयोग गर्न योग्य र सक्षम बनाइनेछ र नगरपालिकालाई बालश्रम मुक्त नगरपालिका बनाइनेछ ।

७३. लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्दै पछाडी परेका आदिवासी, जनजाति, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक आर्थिक समृद्धि र दीगो विकासका लागि समान अग्रसरता, स्रोत साधन, अवसर र लाभमा महिलाको समान पहुँच स्थापित गर्नसक्ने लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
७४. अविवाहित एकल महिला र एकल महिलाहरूलाई लक्षित गरी समूह/समिति गठन गरी उनीहरूको आत्मबल बढाई आय-आर्जन गर्न विभिन्न किसिमका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
७५. आमा बुवा नभएका बालबालिकाहरूको शिक्षाका लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ तथा जीवनयापनको लागि आवश्यक सामग्री र संरक्षण गर्न नगरपालिका र सामुदायिक सङ्घ संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ ।
७६. दक्षिणकाली नगरपालिका भित्रका महिलाहरूको क्षमता बृद्धिको लागि समूह, समिति गठन गरी सीपमूलक, कानूनी अधिकार, लैङ्गिक हिंसाविरुद्ध चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी आय-आर्जन वृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
७७. दक्षिणकाली नगरपालिका भित्रका महिला सहकारी, महिला समूह बीच अन्तरक्रिया गरी सफल अभ्यासहरूको आदान प्रदान गरी क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
७८. दक्षिणकाली नगरपालिकामा रहेका सम्पूर्ण अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको स्थलगत नीरिक्षण गरी अपाङ्गता परिचय पत्र तयार गरी स्थलगत रूपमा घर-घरमा गई परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।
७९. दक्षिणकाली नगरपालिकाका सम्पूर्ण जेष्ठ नागरिकहरूको जेष्ठ नागरिक परिचय पत्र बनाई वितरण गरिनेछ ।
८०. दक्षिणकाली नगरपालिका भित्रका बालबालिकाहरूलाई लक्षित गरी बाल क्लब, बाल सञ्जाल गठन साथै बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रमलाई विशेष अभियानका साथ सञ्चालन गरिनेछ ।
८१. पूर्ण अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पुनःस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सरकारी भवन निर्माण गर्दा अपाङ्ग भौतिक संरचना निर्माण गरिनेछ । साथै सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्था, वडा कार्यालय र नगरपालिकामा सुरक्षित स्तनपान कक्ष निर्माण गरिनेछ ।

८२. जनप्रतिनिधिहरूका लागि लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तिकरण, लैङ्गिक हिंसा निवारण तथा बालअधिकार सम्बन्धी अभिमूखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८३. बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रमलाई विशेष अभियानका साथ सञ्चालन गरिनेछ ।
८४. बालबालिकाको चौतर्फी विकासका लागि र प्रतिभावान बालबालिकाको पहिचान र प्रोत्साहनका लागि विविध कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । त्यसैगरी बालश्रम, बालविवाह न्यूनीकरणका लागि अभियानात्मक कार्यक्रमका साथै बाल उद्यान, ज्येष्ठ नागरिक उद्यान निर्माण गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
८५. समतामूलक समाज निर्माणका लागि अभियानात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८६. संरक्षणविहीन तथा हिंसामा परेका महिला तथा बालबालिकाहरूको सुरक्षा र संरक्षणका लागि सेफ हाउस निर्माण गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
८७. सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीलाई थप प्रभावकारी, आधुनिक र जनताको पहुँच तथा सहभागितालाई सुनिश्चित गर्न प्रणालीगत सुधारका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ । लाभग्राहीको पहुँच सुनिश्चित गर्न लक्षित समुदायमा सञ्चार माध्यमहरूद्वारा प्रचार प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८८. घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई यस नगरपालिका भित्र पूर्ण अनलाईन प्रणालीमा लैजाने र नेपाल सरकारको अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धता अनुसार सन् २०२४ सम्म व्यक्तिगत घटना दर्ता शत प्रतिशत पुऱ्याउन वडा स्तरमा व्यापक रूपमा प्रचार प्रसार र दर्ता शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
८९. सूचना तथा प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरी अभियान सञ्चालन गर्ने र नगरवासीहरूको गुनासो सुनुवाई गर्न वडा र नगर स्तरीय गुनासो सुनुवाई समितिको निरन्तर बैठक बसी गुनासो फछ्यौट गरी सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी दिने र नभए सम्बन्धित निकायमा पठाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
९०. सरकारले सामाजिक सुरक्षा र जेष्ठ नागरिक लक्षित विशेष कार्यक्रमलाई उच्च महत्व प्रदान गरेकोछ । राज्यबाट सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत जेष्ठ नागरिक, जेष्ठ एकल महिला, दलित बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले प्राप्त गर्ने मासिक सुविधा बैङ्किङ प्रणाली मार्फत उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेकोमा हाल वडा नं. २, ८ र ९ को वडाहरूमा नै गई बैकसँगको समन्वयमा जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी भत्ता वितरण गरिरहेकोमा

आगामी दिनहरूमा आवश्यकता अनुसार बाँकी वडाहरूमा पनि गई भत्ता वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

९१. घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धमा विभागले उपलब्ध गराएको तालिम खाका बमोजिम नगरपालिका र वडा कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई तालिम तथा जनप्रतिनिधिहरूको लागि अभिमूखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९२. हरेक आ.व.मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण सम्बन्धी लाभग्राहीहरूको परिचय पत्र अनिवार्य नवीकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोले विगतमा जस्तो नवीकरण गर्नेहरूको नाम छुट हुन नदिन नौ वटै वडाहरूमा लाभग्राही भत्ता कार्ड नवीकरण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।

गैर सरकारी संघ संस्था सम्बन्धी नीति:

९३. नगरपालिकालाई कार्यक्षेत्र बनाई कार्यक्रम गर्ने राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूसंग सहकार्य गरी सेवा प्रवाह, विकास निर्माण तथा सामाजिक रुपान्तरणलाई प्रभावकारी बनाउन सरकारी तथा गैर-सरकारी क्षेत्रमा कार्य सम्पादन गर्ने संस्थाहरूको रोष्टर तयार गरी उनीहरूको विज्ञताको क्षेत्रमा सहकार्यको माध्यमबाट काम गर्ने वातावरणको सृजना गरिने छ । नियमन, समन्वय र सहजिकरणका लागि एक समन्वय समिति गठन गरिनेछ ।
९४. गैर-सरकारी क्षेत्रले सम्पादन गर्ने कार्य नगरपालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी पूर्व स्वीकृति लिई मात्र कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । गैरसरकारी संस्थाहरूले नयाँ कार्यक्रम छनौट गर्दा बस्ती तथा वडा स्तरबाट माग भएका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
९५. गैरसरकारी संघ संस्थाबाट माग भई आएका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि लक्षित क्षेत्र समेट्न सक्ने प्रस्तावलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ ।
९६. समृद्धि हासिल गर्न विकासका लागि हातेमालो अभियान सञ्चालन गरेर शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन, पूर्वाधार विकास र फोहोरमैला व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रहरूमा गैरसरकारी संस्थाको समन्वयलाई अगाडि बढाइनेछ ।
९७. गैरसरकारी संस्था भित्र सुशासन कायम गराउँदै नियमित नियमन, अनुगमन तथा सुरपरिवेक्षणका लागि नगरपालिका भित्र छुट्टै फोकल शाखाको व्यवस्था गरी नगरपालिकाको गतिविधिमा गैरसरकारी संस्थाहरूले पुऱ्याई रहेको योगदानलाई अझ व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन प्रदेश तथा सङ्घीय सरकारका विषयगत कार्यालयसँगको सहकार्यलाई अझ मजबुत बनाइनेछ ।

९८. नगरमा कार्यक्रम बिस्तार गर्ने गैरसरकारी संस्थाहरूले विकासको अवस्थामा पछाडि परेका वडा तथा वस्तीलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने नीति कार्यान्वयनलाई कडाइ गरिनेछ । गैरसरकारी संस्थाबाट भएका कामको अनुगमन प्रबन्ध तथा प्रगति समीक्षा अनिवार्य गराइनेछ ।
९९. अन्यत्र संस्था दर्ता गरी यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र बालगृह सञ्चालन गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरूलाई नगरपालिका भित्र अनिवार्य रूपमा दर्ता तथा सूचिकृत गराएर मात्र बालगृह सञ्चालन गर्न दिइनेछ ।

पूर्वाधार विकास तर्फ:

भवन, बस्ती, आवास तथा शहरी विकास सम्बन्धी नीति:

१००. भवन निर्माण तथा सडक मापदण्ड, २०७८ का साथै राष्ट्रिय भवन संहिता र मापदण्ड अनुसार भवन निर्माणका लागि स्वीकृति प्रदान गरी नक्सा पास व्यवस्थित गरिनेछ । साथै BCWP(Building Construction Works Procedure) कार्यान्वयन गरी EBPS (Electronic Building Permit System) सुरुवात गर्न नीति लिइनेछ ।
१०१. नगर क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानीमा संयुक्त आवास/अपार्टमेन्ट/बहुउपयोगी व्यापारिक भवन/कम्प्लेक्स निर्माण गर्न नगरपालिकाले प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
१०२. व्यवस्थित शहरीकरणमार्फत सर्वसुलभ, दीगो र सुन्दर शहरको विकास गर्दै भू-उपयोग योजनामा आधारित व्यवस्थित एवम् योजनाबद्ध शहरी विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
१०३. सार्वजनिक, पर्ती तथा नदी उकासको क्षेत्र पहिचान गरी यस्ता भू-क्षेत्रमा बहुउपयोगी खुला क्षेत्रहरूको निर्माण, विकास र व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ । सार्वजनिक जग्गा संरक्षण कार्यलाई नगरपालिकाले उच्च प्राथमिकतामा राखी कार्य प्रारम्भ गर्ने छ । सार्वजनिक जग्गामा कानुन विपरीत प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन् गरेको पाइएमा कानुन अनुसार कडा कारवाही गरिनेछ ।
१०४. पुरातत्व विभागको समेत सहभागितामा दक्षिणकाली क्षेत्रको गुरुयोजना अनुसार (आवश्यक भए संशोधन सहित) व्यवस्थित सुविधायुक्त काठमाण्डौ उपत्यकाको उत्कृष्ट धार्मिक पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गरिने गरिने कार्यको थालनी गरिनेछ ।

सडक, यातायात तथा अन्य पूर्वाधार व्यवस्था सम्बन्धी नीति:

१०५. सडक तथा यातायात क्षेत्रको विकासका लागि वडा कार्यालयहरूबाट राजमार्ग जोडिएका सडकहरू, वडा कार्यालयबाट नगरपालिका जोड्ने सडकहरू, अन्तर वडा कार्यालय जोड्न सक्ने सडकहरू,

प्रस्तावित चक्रपथ, धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रको पहुँच सडकहरु, नयाँ तथा पुराना बस्ती जोड्ने सडक तथा पूल निर्माणलाई पूर्णता दिने पहल गरिनेछ । वडा र नगरका केन्द्र जोड्ने सडकहरुलाई क्रमशः कालोपत्रे वा ढलान गरिनेछ ।

१०६. सडक निर्माण गर्दा ट्रेन सहितको सडक निर्माणलाई मात्र प्राथमिकता दिइनेछ । नयाँ ट्रयाक खोल्नुभन्दा भैरहेका सडकहरुको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ । नयाँ तथा पुरानो सडक निर्माण गर्दा न्यूनतम मापदण्ड ४ मीटर चौडाई कायम गर्ने नीति लिइनेछ ।
१०७. सडक पूर्वाधार निर्माण र विकासमा नेपाल सरकार तथा बागमती प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालयहरूसँग बजेट विनियोजन तथा लगानीमा सहकार्य, साझेदारी तथा समन्वय कायम गर्ने नीति लिइनेछ ।
१०८. नगरभित्र रहेको सम्पूर्ण सडकहरुको लगत कट्टा गर्ने, MTMP (Municipal Transport Master Plan) अध्यावधिक गरि सडक मापदण्ड तोक्ने र हालसाविक गर्नको लागि प्रक्रिया अगाडि बढाईने छ ।
१०९. हाल नगरपालिका क्षेत्र भित्रको सडकको क्षमता समेतलाई मध्यनजर गरी निर्माण सामग्रीहरु ओसार प्रसार गर्ने भारी सवारीका लागि बागमती कोरिडोरको डि.पि.आर तयार गरी निजी क्षेत्र, प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारको सहकार्यमा वैकल्पिक मार्ग तयार गर्न पहल गरिनेछ ।
११०. बढ्दो बस्ती तथा सवारी साधनको चापलाई व्यवस्थित गर्न नगर क्षेत्रमा भएका खुला क्षेत्रहरुको पहिचान गरी सःशुल्क तथा निःशुल्क पार्किङको व्यवस्था गरिनेछ । Smart Parking को उचित व्यवस्थापनका लागि सामुदायिक, सहकारी तथा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने नीति लिइनेछ ।
१११. बजार तथा सडक व्यवस्थापनलाई जोड दिँदै आवश्यक ठाउँमा प्रतीक्षालय आदिको व्यवस्था मिलाइनेछ । एक वडा एक पोखरी, एक वडा एक जेष्ठ नागरिक भेटघाट चौतारी तथा एक वडा एक खेल मैदान क्रमशः निर्माण गर्दै लगिनेछ ।
११२. नगरपालिकाको पूर्व स्वीकृतिबिना नगरक्षेत्रमा जग्गा जमिन सम्प्राप्ति, भू-संरचना विगाने वा जग्गा खण्डीकरण गर्ने कार्य पूर्ण रूपमा निधेस गरिनेछ । निजी व्यवसायिबाट जग्गा प्लटिङ गरी व्यवसायिक रूपमा कारोवार गर्न चाहेमा नगरपालिकाबाट तोकिएको मापदण्ड पूरा गरि पुर्व स्वीकृति लिएर मात्र कार्य गर्न पाइने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
११३. पूर्वाधार विकासको मेरुदण्डको रूपमा रहेका प्राविधिक शाखाका कर्मचारीहरुको लागि क्षमता विकास तालिमहरु सञ्चालन गर्ने र फिल्डमा खटिने प्राविधिक कर्मचारीलाई थप प्रोत्साहनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

११४. पूर्वाधार विकास कार्य योजना, वार्षिक खरिद कार्य योजना तथा वार्षिक मर्मत सम्भार योजना तयार गरी लागू गरिनेछ । मर्मत संभार कार्यको लागि मर्मत संभार कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
११५. सार्वजनिक जग्गा तथा बाटोहरूको लगत राख्ने र व्यक्तिगत जग्गाको हालसाविक खुलाइने र डिजिटल म्यापिङ गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
११६. मुख्य सडक तथा शाखा सडकहरूमा राती पनि सहज तथा सुरक्षित हिँडडुल तथा सौन्दर्यका लागि विद्युत प्राधिकरण तथा सम्बन्धित अन्य निकायसँग समेत समन्वय गरी सडक बत्ती जडान गरिनेछ ।
११७. बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार निर्माणका लागि नगरपालिकाले बालमैत्री तथा स्थानीय नीति निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
११८. पूर्वाधार निर्माणमा सार्वजनिक निजी साझेदारी गरी सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने नीति लिई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
११९. सङ्घीय सरकारको सहयोगमा नगरपालिकामा औद्योगिक ग्राम निर्माण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी क्रमशः औद्योगिक ग्राम सञ्चालन गरिनेछ ।
१२०. नगरपालिकाबाट दिँदै आएको सेवाहरू अझ प्रभावकारी बनाउन रु. पाँच लाख सम्मको योजनाहरू सम्बन्धित वडा कार्यालयबाटै सम्झौता गरिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१२१. नगरपालिका स्थापना हुनुपूर्व निर्माण भएका भवनहरू मध्ये आंशिक रूपमा केही भाग सार्वजनिक जग्गामा परेका भवनहरूलाई कार्यविधि बनाई नक्सा अभिलेखिकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

आर्थिक विकास तर्फ :

कृषि तथा पशुपंछी विकास सम्बन्धी नीति:

१२२. स्थानीय रोजगारीको अवस्थाको सुनिश्चितता प्रदान गर्दै कृषकहरूको उत्पादनलाई आम उपभोक्तासम्मको सहज पहुँच स्थापित गर्ने र कृषकहरूलाई फलफूल उत्पादनमा प्रोत्साहन गर्न र रोजगारीको सिर्जना गर्नका लागि फलफूल प्रशोधनको लागि घरेलु उद्योग स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ । वास्तविक कृषकको पहिचान गरी कृषक परिचय पत्र वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१२३. कृषि क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले नगरक्षेत्र भित्र सञ्चालित वित्तीय संस्था तथा बैंकसँग समन्वय र त्रिपक्षीय सम्झौता गरी कृषि ऋण व्यवस्था गरी ऋणको साँवा कृषकले र व्याज नगरपालिकाले तिर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१२४. हाल अत्याधिक मात्रामा रासायनिक मलको प्रयोगले यस नगरपालिका क्षेत्रको कृषि योग्य जमिनमा माटोको उर्वराशक्ति हास भैरहेकोले माटो परीक्षण गरी कृषि चुन वितरण गर्न र वातावरणमैत्री स्थानीय श्रोत साधन नै प्रयोग गरी माटोको उर्वराशक्ति बढाउन प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्ने कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१२५. नगरपालिकाले कृषि तथा पशुपंक्षी तर्फका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा एकरूपता तथा प्रभावकारिता ल्याउन कार्यक्रमको प्राविधिक र आर्थिक मापदण्डका लागि कृषि नीति एवम् कार्यविधि तयार गरी लागू गर्ने नीति लिइनेछ ।
१२६. बढ्दो सहरीकरणसँगै नगर क्षेत्रमा विस्थापित हुन थालेको पशुपालन, कृषि प्रणालीको निरन्तरताका साथै कृषि भूमिको संरक्षण गर्न यसको विकास र विस्तारका लागि आधुनिकीकरण गर्ने र यसैका माध्यमबाट जनताको लागि आय आर्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी व्यवसायीकरण, बजारीकरण र यान्त्रीकीकरण गर्ने नीति लिइनेछ । विदेशबाट ज्ञान, सीप सहित स्वदेश फर्किएका युवाहरूलाई लक्षित गरी स्थानीय कृषि प्रणालीलाई अझ बढि यान्त्रिकरण गरिनेछ ।
१२७. कृषि उत्पादनलाई आधुनिकीकरण गर्न उन्नत जातको वीउ बिजन, कृषि औजार र सामग्रीहरू कृषक तथा कृषक समूहहरूलाई लागत साझेदारीमा वितरण गरी कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धि गरिनेछ । व्यावसायिक खेती गर्ने लगायत कृषकलाई कृषि तथा पशुपंक्षी बीमा गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१२८. नगर प्रमुख कृषि कार्यक्रम मार्फत प्रत्येक वडाबाट २/२ जना नमूना व्यावसायिक कृषक तयार गरिनेछ । कार्यक्रम अन्तरगत प्रत्येक वडामा मध्यम खालका कृषकहरूको आर्थिक स्तर उकास्नको लागि प्लाष्टिक घर निर्माण गर्न चाहने कृषकलाई लागत सहभागितामा प्लाष्टिक टनेल वितरण गरिनेछ । त्यसैगरी व्यावसायिक कृषकहरूलाई लागत साझेदारीमा कृषि यान्त्रिकीकरणमा सहयोग गरिनेछ ।
१२९. उपप्रमुख कृषि बजारीकरण कार्यक्रम लागू गरी सङ्कलन केन्द्रको निर्माण गरिनेछ । नगरपालिका भित्र उत्पादित प्राङ्गारिक उपजहरूको बजारीकरणमा सहयोग गर्न उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । साथै साप्ताहिक रूपमा हाट बजार सञ्चालनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१३०. पशुजन्य उत्पादनमा जोड दिदै किसानलाई उन्नत पशु स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क तथा लागत सोझेदारीमा सेवा दिई दुग्ध र मासु उत्पादनमा थप लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । पशुको नश्ल सुधार गरी मासु र दुग्धमा नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन कृत्रिम गर्भाधान तथा पशुआहार व्यवस्थापनलाई उल्लेख्य बढावा दिइनेछ ।
१३१. आधुनिक पशु वधशाला तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधारहरु निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
१३२. बजारमा उच्च माग भएका र तत्काल बिक्री वितरण गरी आय आर्जन गर्न सकिने नगदेबालीमा कृषकको प्राथमिकता र आर्कषण बृद्धि गर्न तालीम, समूह खेती, अध्ययन अवलोकन भ्रमण र अनुसन्धान गर्न थप लगानी गर्ने नीति लिइनेछ । अनुदानको सदुपयोगका लागि उत्पादनमा आधारित अनुदानको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
१३३. कृषि पेशामा युवाहरुलाई आर्कषण बृद्धि गर्न युवा स्वःरोजगार लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ जसका लागि आवश्यकता अनुसार बैंकहरु मार्फत सहूलियत दरमा ऋण उपलब्ध गरिनेछ ।
१३४. नगर क्षेत्रमा उत्पादन गर्न सकिने उर्वर जमिनलाई बाँझो राख्न पाइने छैन । जमिन बाँझो राखेमा त्यस्ता जग्गाधनीलाई जरिवाना गरिनेछ । यस्ता क्षेत्रहरुमा समूह खेती प्रणाली गर्न चाहने कृषक समूहलाई नगरपालिकाबाट सिंचाई प्रणाली र कृषि औजार उपकरणमा अनुदान दिने नीति लिइनेछ ।
१३५. नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराई कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्न कृषि पूर्वाधार विकासमा लागत साझेदारी गर्ने नीति लिइनेछ ।
१३६. वन क्षेत्र आसपासका कृषकको कृषि उपज वन्यजन्तुले क्षति गर्दै आएकोले यस्ता क्षेत्रमा वन्यजन्तुबाट हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न बार बन्देजको व्यवस्थाका साथै वन्यजन्तुबाट क्षति नहुने खेती प्रविधि तथा अन्य उपयुक्त फलफुल खेतीलाई प्रोत्साहन गर्न संघ र बागमती प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालयहरु एवम् विभागहरु र निर्देशनालयहरुसँग सहकार्य गर्ने नीति लिइनेछ । सामुदायिक वनमा घाँस खेती विस्तार गर्न समन्वय गरिनेछ ।
१३७. स्थानीय उत्पादनको प्रदर्शनी, बिक्री वितरण, तालिम, अनुभव आदान प्रदान र कृषक क्षमता विकास कार्यक्रम एकसाथ आयोजना गरिनेछ भने उत्कृष्ट स्थानीय कृषक वा कृषक समूहलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
१३८. कृषकको उत्पादनलाई सुरक्षित र बजारसम्म पुग्ने सहज पहुँच स्थापित गर्न विभिन्न कृषि सम्बन्धी समूहसँग सहकार्य गरिनेछ । कृषि उपज भण्डारण र बजारीकरणका लागि नगरपालिकाको तर्फबाट विशेष पहल गरिनेछ ।

१३९. स्थानीय विउहरूको संरक्षण गर्नका लागि रैथाने बाली संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१४०. नगर क्षेत्रमा भएका भूस्याहा कुकुर नियन्त्रण गर्न वन्ध्याकरण शिविर सञ्चालन गरिनेछ । छाडा पशुहरू नियन्त्रण र घरपालुवा पशुहरू वेवारिसे छाड्ने व्यक्तिको पहिचान गरी जरिवाना गरिनेछ ।
१४१. वित्तीय संस्था तथा सहकारीहरूसँग समन्वय गरी सहूलियतपूर्ण ऋण, दैवी प्रकोपको कारण हुने क्षतिका लागि हर्जाना छुट, ब्याज छुट तथा एक सहकारी एक उत्पादन केन्द्रित सहयोगका लागि पहल गरिनेछ ।
१४२. संघीय सरकारको नीति अनुसार व्यावसायिक प्रयोजनका लागि जङ्गली पशुपंक्षीको फार्म खोल्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ ।
१४३. यस नगरपालिकामा पशुपंछी पालनका लागि राम्रो सम्भाव्यता रहेको हुँदा आर्थिक बिकास र समृद्धिका लागि पशुपंछी व्यावसायिक फार्महरू, मासु पसल डेरी तथा एग्रोभेटहरूको तथ्याङ्क अध्यावधिक गरिनेछ ।
१४४. पशु सेवा शाखाको पहुँचबाट टाढा भएका वडाहरूमा पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरी आन्तरिक तथा बाह्य परजीवी नियन्त्रण गर्ने, अन्य रोगहरूको उपचार तथा कृषकहरूलाई आवश्यक परामर्श दिने व्यवस्था गरिनेछ । आकस्मिक रूपमा विभिन्न प्रकारका पशुजन्य महामारी रोगहरूलाई नियन्त्रण गर्ने कार्य गरिनेछ ।
१४५. कृषकहरूलाई गुणस्तरीय उत्पादन सम्बन्धि तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१४६. व्यवसायिक पशुपंछी फार्म, मासु पसल, दुग्ध डेरी तथा एग्रोभेटहरूको प्रभावकारिता जाँच गर्नका लागि नियमित रूपमा अनुगमन गरिने छ ।
१४७. पशु जन्य उत्पादनलाई बृद्धि गर्नका लागि ४ - ४ महिनामा आन्तरिक परजीवी बिरुद्धको औषधी खुवाउने कार्यक्रम गरिनेछ । विभिन्न सरुवा रोगहरूको कारणले पशुधनको क्षतिलाई कम गर्न नियमित रूपमा खोप लगाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
१४८. सुख्खा समयमा हुने घाँसको कमीलाई पूर्ति गर्न हिँउदे र बहु बर्षे घाँसको बिउ तथा बिरुवा निशुल्क बितरण गरिनेछ ।
१४९. पशुबाट मानिसमा र मानिसबाट पशुमा सर्ने जुनोसिस रोग सम्बन्धी सचेतनाका लागि सरोकारवालाहरूसँगको अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरिनेछ ।

१५०. विपन्न परिवारको आय आर्जन वृद्धिका लागि बङ्गरका पाठापाठी वितरण तथा संरक्षणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय जातका कुखुराको प्रवर्द्धन गर्न स्थानीय जातका कुखुराका चल्लाहरु वितरण गरिनेछ ।
१५१. जडिबुटी खेतीतर्फ कृषकको आकर्षण बढाउनका लागि सहयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।

पर्यटन सम्बन्धी नीति:

१५२. शिखरापुरी नगरीलाई प्राचीन शहरको रूपमा विकशित गर्नका लागि बजारक्षेत्रको अग्रभागमा कलात्मक प्रचिन नेवारीशैली झल्किने गरी भवन निर्माण गर्नको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१५३. दक्षिणकाली नगरपालिका बहुभाषिक, बहुसांस्कृतिक, बहुजातीय संस्कारको बाहुल्य भएकोले पालिकाको संस्कृति संरक्षणको लागि सांस्कृतिक घरको निर्माण गरी पर्यटनलाई टेवा दिने कार्यलाई यसै आ.व. देखि अगाडि बढाइने छ ।
१५४. फर्पिङ बजार प्रवेश गर्ने स्थानमा कलात्मक प्रवेशद्वार बनाई बजारलाई एक मौलिक र सांस्कृतिक शहरको रूपमा विकास गरिनेछ ।
१५५. वडा नं.६ महालक्ष्मी स्थानबाट पुलचोकको फ्याकुलडाँडा वडा नं. ८ सल्लेनीमा झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसँग पहल गरिनेछ ।
१५६. दक्षिणकाली नगर क्षेत्रको पर्यटन विकासका लागि पर्यटन गुर्योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । त्यसको प्रवर्द्धनका लागि स्थानीय, राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा प्रचार प्रसार गरिनेछ ।
१५७. दक्षिणकाली नगरपालिकाको वडा नं. १, ४, ५, ६, ८, ९ बोसन, चम्पादेवी, वाणासुर डाँडा, भुण्डोल, डाँडीखेल, चौकोटदेवी, जातिपोखरी तथा अन्य स्थान दृष्यावलोकन गर्न पर्यटकीय पदमार्ग निर्माणका लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाइनेछ । पुरानो दक्षिणकाली हुँदै भुण्डोल जानेसम्मको गोरेटो बाटोसँगै साइकल स्टन्ट रुट बनाउने कार्यलाई अघि बढाइनेछ ।
१५८. आन्तरिक पर्यटनको प्रवर्द्धनका लागि साहासिक खेल, पदमार्ग, आराम क्षेत्र लगायत मानव निर्मित पर्यटकीय बस्तु एवम् संरचना विकासमा निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरी पर्यटकीय क्रियाकलाप प्रवर्द्धनबाट वढी लाभ लिन सकिने क्षेत्रको रूपमा दक्षिणकाली नगर क्षेत्रको विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
१५९. वाह्य लगानीकर्ताहरुलाई पर्यटकीय स्थलहरुमा लगानी गर्नका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ । Cable Car, Rock climbing, Wire Cycling, Bunzy jumping, Hiking, Home stay आदि क्षेत्रहरुलाई व्यवस्थापन गरी पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने । स्थानीय कला, संस्कृति, पहिचान र विशेषता सहित सञ्चालनमा आएका होमस्टेको उचित व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ । नगरपालिका स्थित

जातिपोखरी, भुण्डोल जस्ता क्षेत्रलाई पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गर्ने । दक्षिणकाली नगरपालिकालाई धार्मिक पर्यटनका साथै पर्या तथा कृषि पर्यटनको क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।

१६०. दक्षिणकाली वडा नं. ८ भण्डारखर्क बतासेटोल देखि गोदावरी नगरपालिका वडा नं. ७ बाबियो गाउँ झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न सम्बन्धित पक्षसँग सहकार्य गरिनेछ ।

१६१. दक्षिणकाली नगरपालिका भित्रको पर्यटकीय स्थलहरूको अभिलेखाङ्कन तथा श्रव्यदृश्य सामग्री निर्माणका लागि द.न.पा. भित्र Video Competition गर्नुका साथै पुरस्कारको व्यवस्था पनि गरिनेछ ।

सहकारी, गरिबी निवारण एवं वित्तीय क्षेत्र सम्बन्धी नीति:

१६२. नेपालको संविधानको भाग ४ राज्यका निर्देशक सिद्धान्त नीति तथा दायित्व, धारा ५१ राज्यका नीतिहरू (घ.१) मा सार्वजनिक, निजी र सरकारी क्षेत्रको सहभागिता र स्वतन्त्र विकास मार्फत् राष्ट्रिय अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने उल्लेख भए अनुरूप नगर क्षेत्रको आर्थिक विकास, गरिबी निवारण र सामाजिक रूपान्तरण सहित सहकारी क्षेत्रलाई उद्यमशीलता, उत्पादन र रोजगारीसँग आबद्ध गर्दै गुणात्मक एवम् दिगो सहकारिता अभिवृद्धि गर्न नगर क्षेत्रका सहकारी र वित्तीय क्षेत्रलाई परिचालन र सहकार्य गरिनेछ ।

१६३. सहकारी क्षेत्रको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक ऐन, नियमावली, अनुगमन तथा नियमन मापदण्ड, सहकारी एकीकरण सम्बन्धी कार्यविधि, सहकारी संस्थाको अनुदानको लागि अनुदान सम्बन्धी मापदण्ड संशोधन तथा तयार गरी लागू गरिनेछ ।

१६४. सहकारी संस्थाहरूले सहकारी प्रवर्द्धन कोषमा छुट्याएको ०.५% रकमलाई तोकिएको सरकारी बैंकमा जम्मा गर्न लगाइनेछ । सो रकम अपुग भएमा सहकारी संस्थाको सहकारी शिक्षा कोष र सहकारी विकास कोषको रकम प्रयोग गर्न लगाई सहकारी संस्थाका जनशक्तिलाई सहकारी सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ ।

१६५. सहकारी क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सहकार्य सहकारी शिक्षा, नेतृत्व क्षमता विकास, लेखा व्यवस्थापन तथा कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम सञ्चालन गरिनेछ । नगरपालिका र सहकारी संस्थाका अध्यक्ष र व्यवस्थापक बीच अर्धवार्षिक रूपमा सहकारी अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१६६. समस्याग्रस्त सहकारीहरूको पहिचान गरी सहकारी क्षेत्रको प्रभावकारी नियमन तथा अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन लिने प्रणालीको विकास गरिनेछ । सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना

प्रणाली (COPOMIS) को प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी सहकारी संस्थाहरूको सूचना व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गरिनेछ ।

१६७. गरीब, विपन्न वर्गका सदस्यहरूको संलग्नतामा सञ्चालन हुने उत्पादन र लगानीमा आम नागरिकको पहुँच स्थापित गर्न नगरपालिका र सहकारी संस्थाबीच साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । साना किसानलाई सहभागी गराई सहकारीको माध्यमबाट सामूहिक खेती, तरकारी खेती, बिउबिजन वृद्धि, फलफूल खेती एवम् कृषि उपजको बजार व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१६८. पहिचान गरिएका गरिब तथा विपन्न घरपरिवारलाई परिचय पत्र वितरणमा सहजिकरण गरी गरिब तथा विपन्न घरपरिवार लक्षित सेवा सुविधालाई सोही परिचयपत्रसँग आवद्ध गरिनेछ ।
१६९. एक सहकारी एक उत्पादनको नीति अवलम्बन गरी विभिन्न उत्पादनमूलक र सीपमूलक कार्यहरू सञ्चालन गर्न सहकारी संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१७०. सहकारी संस्था दर्ता गर्ने अधिकारी र सहकारी शाखाका कर्मचारीहरूलाई अन्तरपालिका रेखाङ्कन कार्यक्रम (Bench Marking Exercise Programme) मा सहभागी गराइनेछ ।

उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय सम्बन्धी नीति:

१७१. कोभिड १९ का कारण नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापन हुन नसकेका उद्योग, व्यापार, व्यवसाय, सहकारी तथा कृषि क्षेत्रमा कर छुट तथा सहूलियतको व्यवस्था गर्न नीतिगत प्रबन्ध गरिनेछ । यस्तो छुट सुविधा र सहूलियत आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा नगरपालिकामा दर्ता वा सूचीकृत भई समयमा नै कर दायित्व भुक्तानी र नवीकरण भएको हकमा मात्र लागु गरिनेछ ।
१७२. यस नगरपालिकाद्वारा शुरुवात गरिएको दक्षिणकाली मिनी गार्मेन्टलाई लघु घरेलु उद्योगको रूपमा तथा कोसेली घरलाई स्थानीय महिलाद्वारा गठित दक्षिणकाली स्वावलम्बी महिला समूहबाट व्यवस्थापन तथा सञ्चालन गरिनेछ । कोसेली घरमा उत्पादित सामाग्रीको सङ्कलन र बजारीकरण गरिने छ ।
१७३. मिनि गार्मेन्टबाट उत्पादन भएको कपडाको झोलालाई नगरबासीको प्रत्येक घरमा एकपटकका लागि निःशुल्क पुऱ्याउने वातावरण बनाई प्लाष्टिकमुक्त नगर बनाउने कार्यमा प्रोत्साहन गरिनेछ । साथै सो गार्मेन्टबाट सहूलियत दरमा विभिन्न लुगाको उत्पादनसँगै तालिम केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
१७४. स्थानीय युवाहरूको समूहबाट स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन तथा प्रशोधन गरी बजारीकरण गर्ने व्यवस्थाका लागि पहल गरिनेछ । स्थानीय परम्परागत सीपलाई प्रोत्साहन गर्दै स्थानीय उत्पादनमा जोड दिइनेछ ।

१७५. नगर क्षेत्रका सबै घरेलु तथा साना उद्योगलाई नगरपालिकाको दायरामा ल्याउने, कृषि उपजसँग सम्बन्धित उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्ने, रोजगारी उपलब्ध गराउने उद्योगहरूलाई सहूलियत दिने, उद्योग व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरणमा छुटको व्यवस्था गर्ने, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर उद्यम गर्न चाहने नागरिकहरूलाई सहूलियत ऋणको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूसँग समन्वय गरिनेछ ।
१७६. नगरपालिकाका युवा वर्गलाई लक्षित गरी विभिन्न छोटो तथा मध्यम अवधिका सीप विकास सम्बन्धी तालिमहरू समेत सञ्चालन गरी लघु उद्यम विकासमा सहजीकरण गरिनेछ । त्यसैगरी यस नगरपालिकाबाट उद्यम विकास लक्षित योजना तथा कार्यक्रमहरूको उचित व्यवस्थापनका लागि उद्यम विकास समिति मार्फत सञ्चालन गरिनेछ ।
१७७. "नेपाली उद्योग, नेपालमै रोजगार, आफ्नो उत्पादन, आफ्नै व्यापार" भन्ने सङ्घीय सरकारको नारालाई आत्मसात गर्दै नेपाली उत्पादन तथा रोजगारीमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।
१७८. नगरपालिका क्षेत्र भित्र दर्ता हुन आउने उद्योग व्यवसायलाई नगरपालिकामा रहेको उद्योग वाणिज्य संघसँग आवश्यक समन्वय गरी दर्ता प्रकृया अगाडी बढाइनेछ । बजार अनुगमन र व्यवसाय दर्तालाई अभियानको रूपमा अगाडि बढाइनेछ ।
१७९. गरिवी न्यूनीकरणका लागि लघुवित्त कार्यक्रम अन्तरगत निर्मित समितिहरूलाई थप तालिमसंगै उद्योग र व्यवसाय सञ्चालनका लागि उपप्रमुखसँग महिला स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

श्रम तथा रोजगार प्रवर्द्धन सम्बन्धी नीति:

१८०. दैनिक ज्याला मजदुरी गरी घर परिवारको गुजारा गर्ने वर्गका परिवारलाई लक्षित गरी वडागत रूपमा नै रोजगार तथा सीप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१८१. नगर कार्यपालिकामा रहेको रोजगार सूचना केन्द्रले नगर क्षेत्रका बेरोजगार ब्यक्तिहरूको लगत संकलन गरी नगर क्षेत्रमा हुने विकास निर्माणका कार्य, व्यक्ति तथा समुदायका लागि आवश्यक श्रम शक्ति उपलब्ध गराउने माध्यमको रूपमा कार्य गर्ने नीति लिइनेछ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई सशक्त रूपमा सञ्चालन गर्न सचेतना र प्रचारलाई अझ प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१८२. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमका लागि संघ सरकारबाट प्राप्त हुने सशर्त अनुदानमा नगरपालिकाको तर्फबाट समेत लागत साझेदारी गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१८३. रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा बेरोजगारहरूको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्नका लागि कार्यस्थलमा आधारित तथा मागका आधारमा छोटो अवधिका विभिन्न सीप विकास तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१८४. आपतकालीन कार्यको लागि बेरोजगारहरूलाई सहभागी गराई थप तालिम समेत प्रदान गरी नगर प्रमुख स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ:

वन, वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति:

१८५. "दक्षिणकाली नगर हरित शहर" बनाउनका लागि नगर क्षेत्रका वनको उचित संरक्षण गर्दै खुला पर्ती, सरकारी जमीन, सामुदायिक वनमा व्यवस्थापन करार समेत गर्न सक्ने गरी फलफूल लगायतका विरुवाको वृक्षरोपण, आय आर्जनको लागि पर्यापर्यटन (Eco Tourism) लाई अभियानकै रूपमा सञ्चालन गर्न निजी क्षेत्र, सामाजिक संस्था तथा सम्बन्धित निकायसँगको सहकार्यमा कार्यक्रम अगाडी बढाईनेछ । वन विनाशप्रति सजग र सचेत गराउँदै संरक्षण, विकास र प्रयोगमा आम नगरबासीको सहभागिता बृद्धि गरिनेछ । संघ तथा प्रदेश वन मन्त्रालयको समन्वयमा क्रमशः सल्लाको रुखलाई उन्नत जातका रुखले प्रतिस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
१८६. सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी सामुदायिक वन भित्र खाली रहेका जमिनलाई भाडामा लगाई उक्त जमिनमा व्यावसायिक पशु/कृषि/फलफूल खेती/जडिबुटी खेती साथै नगदेबालीको खेती गर्नका साथै पर्यटकीय स्थल निर्माणको लागि आवश्यक व्यवस्थापन गरिनेछ । युवा बेरोजगारलाई न्यूनिकरण गर्नका लागि सामुदायिक वनसंग समन्वय गरी केही भुभागहरू लिजमा लिई व्यवसाय तथा उद्योग सञ्चालन गरिने छ ।
१८७. हात्तीवन जङ्गलभित्र कृषि र पर्यापर्यटनको विकास गर्न DPR तयार गरी आवश्यक कार्यको थालनी गरिनेछ ।
१८८. विपद् व्यवस्थापन सतर्कता तथा जोखिम न्यूनीकरणका लागि LPG ग्यास उपभोक्ता शिक्षा र अग्नि नियन्त्रण जस्ता तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
१८९. वन तथा वन्यजन्तु विनाश गर्ने, वन क्षेत्रको भौतिक संरचना विगार्ने, मास्ने र अनधिकृत रूपमा वन क्षेत्रको प्रयोग गर्ने, प्राकृतिक श्रोत साधनको दोहन गर्ने व्यक्ति तथा समुदायको पहिचान गरी कानुनी दायरा भित्र ल्याइनेछ । नगर क्षेत्रका सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरू नगरपालिकामा सूचिकरण गर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउँदै त्यस्ता समितिसँगको सहकार्यमा वन संरक्षणका कार्यहरू गरिनेछ ।

१९०. नेपालको संविधानले राज्यको वातावरण मैत्री सन्तुलित विकासको परिकल्पना गरेको छ । समृद्ध नेपाल: सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षा पूरा गर्न तथा विकासको मूल आधार, वातावरण मैत्री दिगो पूर्वाधारलाई आत्मसाथ गर्न आधुनिक, पूर्वाधारयुक्त, योजनाबद्ध, वातावरणमैत्री, विपद् प्रतिरोधी, व्यवस्थित, समावेशी, आर्थिक रूपमा गतिशील र सुरम्य नगर निर्माण गरिनेछ । वातावरण संरक्षणका लागि ग्याँस चुल्होको सट्टा विद्युतीय चुलो र बायोग्याँसलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
१९१. जल, वायु, माटो, ध्वनि तथा विद्युतीय लगायत सबै प्रकारको प्रदूषणको रोकथाम र नियन्त्रण गर्न आवश्यक नीति, कानून र प्रभावकारी संरचना निर्माण गर्नुका साथै सोध, अनुसन्धान र क्षमता अभिवृद्धि एवम् चेतनामूलक कार्यक्रमहरूको सञ्चालनमा निरन्तरता दिइनेछ ।
१९२. नगर क्षेत्रको समग्र वस्तुगत खाकालाई समाविष्ट गर्दै वातावरण मैत्री भू-उपयोग योजनामा आधारित व्यवस्थित, योजनाबद्ध नगर विकास अगाडि बढाउन नगर क्षेत्रको एकीकृत गुरुयोजना, खानेपानी सञ्जाल, नगर सडक सञ्जाल, ढल निकास सञ्जाल, धार्मिक, पर्यटकीय, नगर वन तथा ऐतिहासिक सम्पदाहरूको संरक्षण आधुनिक प्रविधिमैत्री डिजिटल नक्सामा आधारित बनाइनेछ । वातावरण मैत्री विकास (बायो इन्जिनियरिङ) मा जोड दिइनेछ ।
१९३. वल्खु दक्षिणकाली मार्गमा चाल्नाखेल देखि नगरपालिका क्षेत्र तर्फ समय समयमा गरिएको वृक्षरोपण तथा हरियालीलाई दीगो बनाउन निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी थप वृक्षारोपण तथा हराभरा बनाउने नीति लिइनेछ । सामुदायिक वनमा जडीबुटी खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१९४. फोहोरको उत्पादन स्रोतमा नै वर्गीकरण गरी फोहोरलाई मोहरमा रूपान्तरण गर्दै उर्जा र जैविक मल उत्पादन गर्न सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ । यसका लागि सहकारी, विभिन्न समूहहरू, क्लब आदिलाई परिचालन गरी फोहोर व्यवस्थापनको योजना बनाइनेछ । टोलका फोहोर त्यही टोलमा, वडाको फोहोर त्यही वडामा र दक्षिणकाली मन्दिरको फोहोर मन्दिर क्षेत्रमा नै व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१९५. नगर क्षेत्रको वस्तीभन्दा टाढा रहेका खुला क्षेत्र, खोंच र भिरपाखाहरूमा वातावरणीय सम्भाव्यता अध्ययन गरी यस्ता क्षेत्रमा पूर्वाधार विकास गर्दै स्यानेटरी ल्याण्ड फिलसाइट, Transfer Station, बायोग्याँस प्लान्ट, जैविक मल उत्पादनको सम्भावनाको खोजीका लागि नेपाल सरकार, बागमती प्रदेश सरकार तथा छिमेकी पालिकाको सहयोग परिचालन गर्दै सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कार्य प्रारम्भ गरिनेछ । स्यानेटरी ल्याण्ड फिल साइट उपलब्ध गराउने वडालाई थप विकास बजेटसमेत उपलब्ध गराइनेछ ।
१९६. नगर क्षेत्रमा वातावरण प्रदूषणको कारण बनेका तथा आवश्यक वातावरणीय मापदण्ड पुरा नगरेका ईटा उद्योगहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाउने नीति लिइनेछ । प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण गरी उक्त प्रतिवेदनका आधारमा क्रमशः वातावरण प्रतिकूल उद्योगहरूलाई विस्थापन गर्ने नीति

लिइनेछ । वातावरणीय प्रदूषण गर्ने उद्योगहरूलाई प्रदूषण शुल्क लगाउने तथा क्रमशः वातावरणीय मापदण्ड पूरा नभएसम्म नगरक्षेत्रमा स्थापना र सञ्चालनमा रोक लगाउने नीति लिइनेछ ।

१९७. हाम्रो नगर हाम्रो गौरवलाई सफल बनाउनका लागि नगर क्षेत्रभित्र उत्पादन र प्रयोग हुने प्लाष्टिकजन्य फोहोरलाई न्यूनीकरण गर्दै प्लाष्टिकमुक्त शहर बनाउने तर्फ आवश्यक पहल गरिनेछ ।

विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति:

१९८. संवैधानिक प्रत्याभूति, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, विपद् जोखिम राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०१८-२०३० लगायतका नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१९९. नगरपालिकामा रहेको नगरस्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा आवश्यक रकम विनियोजन गरी आइपरेका विपदहरूलाई सम्बोधन गरिने नीतिलाई निरन्तरता दिई आवश्यकता अनुसार विपद् व्यवस्थापनमा परिचालन गरिनेछ ।

२००. वडास्तरमा रहेको विपद् व्यवस्थापन उपसमितिलाई थप क्रियाशील बनाउँदै प्रभावितको पहिचान तथा राहत वितरण गर्ने कार्यमा परिचालन गरिनेछ ।

२०१. विपद्को कारण निमुखा, विपन्न तथा सामाजिक रूपमा कमजोर वर्गलाई पर्न गएको क्षतिलाई आंकलन गरी आर्थिक सहायता वितरण गरिनेछ । तत्काल प्रति कार्य गर्नुपर्ने अवस्थालाई ध्यानमा राखी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पुनःस्थापनाका लागि बसाई सराई गराउने, अस्थायी आवासको व्यवस्था मिलाउने, जोखिम क्षेत्र पहिचान गर्ने, त्रिपाल लगायतका विपद् व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्री तयारी हालतमा राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२०२. विपद्का विभिन्न स्वरूपलाई मध्यनजर गर्दै विपद्मा गरिने कामका लागि विपद् जोखिम सम्बन्धी कार्यविधि र सो अनुसार मापदण्ड बनाइनेछ ।

२०३. रोग, आगलागी, बाढी पहिरो, खानीबाट हुने क्षति आदि जस्ता विपद्का लागि पूर्व तयारी योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । विपद्बाट हुन सक्ने क्षति न्यूनीकरण गर्न विपद् जोखिमको नक्साङ्कन गरिनेछ । दमकल/एम्बुलेन्स लगायत विपद्मा प्रयोग गरिने साधनहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि कार्यविधि बनाई लागू गरिनेछ ।

२०४. नगर क्षेत्रको विकासमा अवरोध गर्ने, सडक तथा नदी, खोलानालाको क्षेत्राधिकार मिच्ने, मास्ने तथा नष्ट गर्ने, जमीन, घर तथा भौतिक संरचनामा स्वीकृत मापदण्ड विपरीतको कार्य गर्ने व्यक्ति तथा

समूहको पहिचान गरी नगरस्तरीय लगत खडा गरी वडा तथा नगर कार्यपालिकाले यस्ता व्यक्ति तथा समूहलाई नियमन गर्दै कानूनी दायरामा ल्याउने नीति लिइनेछ ।

२०५. अन्य पूर्वाधार निर्माणका कारण आउनसक्ने विपदलाई समेत आंकलन गरी पूर्वाधार निर्माणलाई दीगो बनाउने नीति लिइनेछ । मझौला तथा ठूला पूर्वाधार निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययनका क्रममा नै वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरेर मात्र निर्माण कार्य गर्ने गरी मानवीय कारणले आउन सक्ने विपदलाई न्यूनीकरण गर्ने प्रयास गरिनेछ ।
२०६. बागमती तथा अन्य खोलाको कटानले हुन सक्ने जोखिम न्यूनीकरणका लागि सम्बन्धित सरकार तथा निकायहरूसँग समन्वय गरी कार्य गरिनेछ । नगर क्षेत्रका खानीहरूका कारण आउन सक्ने विपदलाई आंकलन गरी सम्बन्धित वडाको आवश्यक समन्वयमा न्यूनीकरणको प्रयास गरिनेछ ।
२०७. दैवी प्रकोप तथा विपदले गरेको क्षतिलाई सम्बोधन तथा व्यवस्थित गर्नको लागि आवश्यक प्राविधिक मूल्याङ्कनको आधारमा राहतको व्यवस्था मिलाइनेछ । नयाँ संरचना निर्माण गर्दा त्यसको असरले निम्त्याएको क्षतिलाई सम्बन्धित निकाय/पक्ष मार्फत राहत तथा क्षतिपूर्तिको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२०८. वन क्षेत्रमा वर्षाको पानी संकलन गर्न पानी सङ्कलन पोखरीहरू निर्माण गरी वनमा हुने आगलागीलाई नियन्त्रण गर्न प्रयोग गरिनेछ । वनमा अग्नि रेखा लगायत पैदल बाटो निर्माण गरी डढेलो नियन्त्रणका लागि कार्य गरिनेछ । सुक्खा समयमा हुने आगलागी नियन्त्रणका लागि पानीको श्रोत लगायत जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गरिनेछ ।
२०९. भू-संरक्षणका लागि आवश्यक उपायहरूको खोजी गरी संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा भू-संरक्षणको कार्य गरिनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास तर्फ

स्थानीय सेवा तथा जनशक्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति:

२१०. स्थानीय सेवा अन्तर्गत वर्षेदेखि कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरूको स्तरवृद्धि गर्ने सम्बन्धमा यस स्थानीय सेवाका स्थायी कर्मचारीहरूको प्रदेशले हालसालै जारी गरेको अध्यादेश अनुसार १(एक) तह स्तरवृद्धि गरिनेछ ।
२११. नगरपालिकामा सेवा करारमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई कार्यविवरण, कार्यक्षेत्र, जिम्मेवारी, पुरस्कार, दण्ड, आचरण, सेवा सुविधा लगायतका कुराहरू समावेश गरी कार्यविधि मार्फत करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरूको व्यवस्थापन गरिनुका साथै नतिजामूलक कार्यसम्पादनमा आधारित भई करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरूको म्याद थप गरिनेछ ।

२१२. न्यूनतम पारिश्रमिक नपाउने कर्मचारीको हकमा नगरपालिकाको बजेटको परिधि भित्र रही न्यूनतम पारिश्रमिकको व्यवस्था गरिने छ ।
२१३. नगर प्रहरीको गठन, सञ्चालन, व्यवस्थापन, नियमन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्डको निर्माण सम्पन्न गरी आगामी आर्थिक वर्षमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

संगठन तथा क्षमता विकास सम्बन्धी नीति:

२१४. नगर सरकारको सेवालार्इ जनमुखी, सक्षम, सुदृढ, सेवामूलक, उत्तरदायी, जिम्मेवार बनाउँदै जनशक्तिको समुचित व्यवस्थापन गर्दै जवाफदेही, र सेवाग्राहीमैत्री व्यवहार अवलम्बन गर्न प्रशासनिक संरचना मजबुत बनाउन संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे (O&M) गरी कर्मचारीहरूको दरवन्दी अनुसारको व्यवस्थापन गरी कार्य विवरण र कार्यक्षेत्र तोकि कर्मचारीलाई थप जिम्मेवार बनाउनुका साथै नगरपालिकाद्वारा प्रदान गरिने सेवा छिटो, छरितो, प्रभावकारी र पारदर्शी बनाइनेछ ।
२१५. नगर सरकारका हरेक संस्थागत संरचनाहरू नगर कार्यपालिकाको प्रत्यक्ष नियन्त्रण, निर्देशन र समन्वय कायम हुने गरी एक आपसमा अन्तर स्वामित्व हुने कार्यगत व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१६. नगरपालिकाद्वारा प्रदान गरिने सेवामा प्रकृया घटाउन अनलाइन प्रविधि र टोकन प्रणाली अवलम्बन गरी सेवालार्इ अत्यावश्यक, विशेष र सामान्य गरी कार्य प्रकृतिअनुसार वर्गीकरण गरी IT Friendly Municipality को रूपमा विकसित गरी भौतिक उपस्थिति विना सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था लार्इ क्रमशः अगाडि वढाइनेछ ।
२१७. नगरपालिकामा कार्यरत प्राविधिक तथा विषयगत शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई सम्बन्धित थप विषय विज्ञता हासिल गर्नको लागि क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरी नयाँ समायोजन भएर पदस्थापना गर्नु पर्ने कर्मचारीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिम पश्चात मात्र पदस्थापना गर्ने गरी कार्यको थालनी गरिनेछ ।
२१८. नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि राय सुझाव लिई विज्ञता र अनुभवको उपयोग गर्ने हेतुले विभिन्न विधाका विज्ञ व्यक्तिहरूको एक विज्ञ समूह तयार गरी समय समयमा उक्त समूहको सल्लाह र सुझाव लिई नगरको समृद्धिमा उपयोग गरिनेछ ।
२१९. सबै स्वास्थ्य संस्था तथा वडा कार्यालयहरूमा तत्काल ई-हाजिरीको व्यवस्था गरी तत्काल लागू गरिनेछ ।
२२०. वार्षिक कार्य सम्पादनको मूल्याङ्कन गरी उत्कृष्ट कर्मचारी, वडा कार्यालय र उपभोक्ता समिति तथा निर्माण व्यवसायिलार्इ सम्मान गरिनेछ ।

२२१. निकट भविष्यमा जिल्ला स्थित मालपोत तथा नापी कार्यालय समेत नगरपालिकामा ल्याउनुपर्ने भएकोले उक्त कार्य व्यवस्थापन गर्न सकिने गरी नगरपालिका र वडा कार्यालयहरूको संस्थागत संरचना र जनशक्ति पुनः संरचना गर्ने नीतिगत व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२२२. यस नगरपालिकाको कार्य सम्पादनमा सुधार ल्याउन स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन (LISA) र स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्यांकन (FRA) का लागि कार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । मूल्याङ्कनका लागि कार्यविधिले तोकेका न्यूनतम आधारभूत कार्य तथा कागजात (documents) तयार गर्न सबै शाखालाई अनिवार्य गरिनेछ ।

राजस्व तथा श्रोत परिचालन सम्बन्धी नीति:

२२३. कर डर होइन विकासको भर हो भन्ने तथ्यलाई आत्मसाथ गर्दै रहरले कर तिर्ने वातावरणको सृजना गरी सबै प्रकारका आर्थिक क्रियाकलापहरूलाई राजस्व प्रशासनको दायराभित्र ल्याइनेछ ।
२२४. आन्तरिक श्रोतको दीगो व्यवस्थापन गर्दै स्रोत परिचालन गर्न आवधिक स्रोत परिचालन रणनीतिक योजना स्वीकृत गरी लागू गरिनेछ । कर छली र चुहावट नियन्त्रण गरी करका क्षेत्र फराकिलो बनाउँदै लगिनेछ । हालसम्म दर्ता हुन बाँकी रहेका व्यवसायहरूलाई दर्ता गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
२२५. प्रचलित कानून अनुसार निर्धारण भएको कर तथा गैर कर राजस्व परिचालन गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । घर बहाल कर र व्यवसाय दर्ता तथा व्यवसाय कर सङ्कलनका लागि वडास्तरीय कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२२६. नगरपालिकामा हाल लागू गरिएको राजस्व प्रणालीलाई थप सुदृढ र प्रभावकारी बनाउन नयाँ सफ्टवेयर प्रणालीको प्रयोग गरिनेछ । राजस्व प्रणालीमा कर नतिर्ने, कर वक्यौता राख्ने तथा पटक पटक सूचना प्रवाह गर्दा समेत अटेर गर्ने करदाताको एकीकृत विवरण राजस्व प्रणालीमा आबद्ध गरिनेछ । यस्ता करदाताको लागि वडा तथा नगर कार्यपालिकाबाट सेवा सुविधा एवम् सिफारिस दिनु पूर्व अनिवार्य रूपमा बाँकी कर वक्यौता भुक्तानी गर्न लगाउने कार्यगत व्यवस्था कडाइका साथ लागू गरिनेछ ।
२२७. राजस्व प्रशासनलाई थप प्रभावकारी र प्रविधिमैत्री बनाउन राजस्व परामर्श समिति एवम् कर्मचारीहरूका लागि थप तालिमका साथै प्रविधि सुधार र क्षमता विकासमा लगानी गरिनेछ ।
२२८. कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्दै कर प्रशासनमा क्रमशः सुधार गरी राजस्वको स्थायी श्रोतहरूको व्यवस्थाका लागि आगामी आ.व. देखि सम्पत्ति कर लागू गरिनेछ ।
२२९. नगरपालिकाको वेरुजु फर्छ्यौटको लागि कार्य योजना बनाई अगाडी बढाइनेछ ।

२३०. यस नगरपालिकाको वित्तीय जोखिम न्यूनिकरण गर्न र बेरुजु फर्छ्यौटको सहजिकरणका लागि लेखा समितिको गठन गरिनेछ । सालबसाली रूपमा अन्तिम लेखा परीक्षण प्रतिवेदनबाट औल्याएका बेरुजुहरुको फर्छ्यौटलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२३१. विगतका वर्षहरुमा वित्तीय जोखिम नभएका केवल सैद्धान्तिक र प्रक्रियागत कमिकमजोरीका कारण उठान भएका बेरुजु फरफारक गर्न प्रतिवेदन तयार गरी नगरसभा समक्ष स्वीकृतिका लागि पेस गरिनेछ ।
२३२. नगरपालिकाबाट खर्च व्यवस्थापन गर्दा आर्थिक वर्ष समाप्त हुँदा शून्य पेस्की र शून्य बेरुजुको सिद्धान्तलाई व्यवहारमा लागू गर्ने नीति लिइनेछ ।

तथ्याङ्क प्रणाली तथा योजना र विकास व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति:

२३३. योजना तथा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दा पहिलो र दोश्रो चौमासिक भित्रै सम्झौता गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । नगरपालिकाबाट योजना सञ्चालन गर्दा रनिङ्ग बिल र कार्य प्रगतिको आधारमा भुक्तानी गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।
२३४. पुरानो पेस्की बेरुजु भएका उपभोक्ता समिति, पक्ष, समूह, संस्था मार्फत लक्षित वर्गको कार्यक्रम, भौतिक पूर्वाधार विकास तथा अन्य कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन नगराउन कानुनलाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ ।
२३५. कर्मचारी, योजना तथा कार्यक्रम, राजश्व, जिन्सी लगायत कार्यालय व्यवस्थापनका सबै पक्षहरुको अद्यावधिक तथ्याङ्क तथा रेकर्डका लागि कम्प्यूटर तथा सफ्टवेयरको प्रयोग गरी कार्यालयलाई चुस्त दुरुस्त राखिनेछ ।

नीति, कानुन, न्याय तथा सुशासन सम्बन्धी नीति:

२३६. संविधानमा उल्लेखित सबै संवैधानिक व्यवस्थाहरु, सङ्घीय कानुन, प्रदेश कानुन र स्थानीय तह सञ्चालनका लागि बनेका कानुन तथा कार्यविधि मातहत रही कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२३७. असहाय र अन्यायमा परेका व्यक्ति तथा समुदायलाई उपलब्ध गराउदै आएको निःशुल्क कानुनी परामर्शलाई थप प्रभावकारी बनाई निजहरुलाई माथिल्लो तथा अन्य न्यायिक निकायसम्म पहुँच तथा न्याय प्राप्तिको लागि आवश्यक आर्थिक सहायता प्रदान गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२३८. सबै वडा कार्यालयहरुमा विवाद समाधानका लागि मेलमिलापकर्ताहरुको सूचिकरण गरी मेलमिलापको केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।

२३९. न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुको साथै न्यायिक समितिबाट भएको मेलमिलाप र मध्यस्थता, निर्णय तथा फैसला कार्यान्वयनलाई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउन जिल्ला अदालतबाट अनुगमनका क्रममा दिएका निर्देशन तथा सुझाव कार्यान्वयन गर्दै न्यायिक समितिको प्रभावकारिताको अभिवृद्धि गरिनेछ ।
२४०. कानूनका विज्ञहरूबाट न्यायिक समिति, जनप्रतिनिधि र कर्मचारी लगायतलाई तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
२४१. न्याय तथा कानूनी राज्यको परिपालना गर्दै सामाजिक बञ्चितीकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायलाई लक्षित गरी मानव अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरी व्यक्ति र समुदायबीच मेलमिलाप र मध्यस्थताको कार्यलाई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
२४२. प्रचलित कानून, कानूनी व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन र अभिलेखीकरणका लागी कानून शाखालाई सुदृढीकरण गरी व्यवस्थित रूपमा सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
२४३. न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यले न्यायिक समिति मार्फत् स्थलगत वस्तुस्थिति तथा अवस्था विश्लेषण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२४४. वडा तथा बस्तीस्तरमा कानूनी साक्षरता तथा न्यायिक सचेतीकरण सम्बन्धि कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२४५. जोखिममा परेका वर्गहरूको उद्धार पश्चात् पुनर्स्थापना नहुदाँसम्मको लागि सुरक्षित आवासको व्यवस्थापनको लागि सुरक्षित आवास गृह (Safe House) सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
२४६. नागरिक बडापत्रको कार्यान्वयन, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण जस्ता सुशासनका औजारहरूको प्रयोग गर्दै पारदर्शिता, उत्तरदायित्व र जनविश्वास आर्जन गर्ने कार्यगत व्यवस्था मिलाइनेछ ।

आदरणीय नगरप्रमुख ज्यू, नगर सभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरू,

२४७. नगरपालिकाको सार्वभौम यस नवौं नगरसभामा पेश भएको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमले हालसम्म प्राप्त सामाजिक आर्थिक उपलब्धिलाई संरक्षण र संस्थागत गर्दै थप उन्नत बनाउने, सेवा प्रभावलाई प्रभावकारी बनाउने, महामारीबाट प्रभावितक्षेत्रलाई सहजीकरण गर्दै विकास निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिने अठोट लिएको छ। आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम समेत यही नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको दिशामा निर्देशित भई तयार पारिने छ । नीति तथा कार्यक्रम निर्माणका क्रममा आफ्नो अमूल्य राय सुझाव उपलब्ध गराई सहयोग

पुन्याउनुहुने नगरबासी दाजुभाइ दिदीबहिनी, राजनीतिक दल, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, बुद्धिजीवी, संचार माध्यमलगायत सबैमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

२४८. प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम “समृद्ध पर्यटकीय दक्षिणकाली नगर, कृषि, उद्यमी, साँस्कृतिक शहर”को दीर्घकालीन सोच र लक्ष्यको मार्गदर्शक दस्तावेजको रूपमा रहनेछ। यसको सफल कार्यान्वयनबाट समृद्ध नगर निर्माणमा योगदान पुग्नेछ। यसको सार्थकताको लागि सबैको प्रयास, साथ, सहयोग, सहकार्य र स्वामित्वभाव जरुरी भएकोले नगरमा क्रियाशील राजनीतिक दल, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, संचार जगत र आम नगरबासीको ऐक्यवद्धताको अपेक्षा गरेको छु । नगरपालिकाले “समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली”को राष्ट्रिय आकाङ्क्षालाई सार्थक बनाउन नगर क्षेत्रको उत्थान, विकास र समृद्धिको यात्राका लागि तय गरिएको नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयन सहज रूपमा हुनेमा विश्वास लिएको छु ।

धन्यवाद ।